

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 IV

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2014

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETVOORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1.	Leeswijzer	3
2.	Beleidsagenda	5
	Tabel beleidsdoorlichtingen	7
	Tabel belangrijkste mutaties	8
3.	Beleidsartikelen	10
	Artikel 1 Waarborgfunctie	10
	Artikel 2 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners	14
4.	Niet-beleidsartikel	19
	Artikel 3 Nominaal en onvoorzien	19
5.	Bijlagen	20
5.1.	Verdiepingshoofdstuk	20
5.2.	Moties en toezeggingen	24
5.3.	Evaluatie- en overig onderzoek	28
5.4.	Subsidies	29
5.5.	Lijst met afkortingen	30

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWET- VOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Algemeen

Dit begrotingshoofdstuk valt onder het regime voor «kleine begrotingen» en heeft geen apart centraal apparaatsartikel. De apparaatsuitgaven zijn opgenomen onder artikel 2.

Beleidsagenda

In de beleidsagenda wordt het beleid voor het komende jaar uiteengezet. In de beleidsagenda is ook de integrale planning van beleidsdoorlichtingen opgenomen. Door de planning van de beleidsdoorlichting aan te passen op de evaluaties die op instrumentniveau worden uitgevoerd, krijgt de beleidsdoorlichting een logische positie in de tijd. Hierdoor kan er meer gebruik gemaakt worden van de uitkomsten van de evaluaties en beleidsdoorlichtingen in het beleidsvormingsproces. Dit komt de kwaliteit en zeggingskracht van de beleidsdoorlichting ten goede.

De beleidsartikelen

In de beleidsartikelen staan de beleids- en de financiële informatie over de voorgenomen uitgaven. De begroting Koninkrijksrelaties is opgebouwd uit twee beleidsartikelen. Het eerste beleidsartikel is de waarborgfunctie, de tweede is de bevordering autonomie Koninkrijkspartners.

Het onderstaande schema geeft de opbouw van de beleidsartikelen weer.

Opbouw (beleids)artikelen

- A Algemene doelstelling
- B Rol en verantwoordelijkheid
- C Beleidswijzigingen
- D1 Budgettaire gevolgen van beleid
- D2 Budgetflexibiliteit
- E Toelichting op de instrumenten

Het niet-beleidsartikel

In hoofdstuk 4 wordt het niet-beleidsartikel toegelicht. Dit is de tabel nominaal en onvoorzien.

Bijlagen

In de verdiepingsbijlage wordt (in de vorm van tabellen) gedetailleerd weergegeven hoe de meerjarenramingen zijn opgebouwd sinds de vorige ontwerpbegroting.

In bijlage 5.2 Moties en toezeggingen wordt aan de Tweede Kamer per motie en toezegging de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering aangegeven.

In bijlage 5.3 Evaluatie- en overig onderzoek is een overzicht opgenomen van alle evaluatieonderzoeken die op de begroting van Koninkrijksrelaties zijn gestart en gaan plaatsvinden.

Bijlage 5.4 is een overzicht van de subsidies.

De laatste bijlage betreft de lijst met afkortingen.

Budgetflexibiliteit

In de begroting is de informatie over de budgetflexibiliteit opgenomen in de tabellen betreffende de budgettaire gevolgen van beleid. Van uitgaven wordt vermeld – in percentages – welk deel daarvan juridisch is verplicht voor het jaar 2014. Onder de tabellen is een toelichting opgenomen. Dit jaar wordt de juridische verplichting toegelicht op het niveau van financieel instrument als geheel. Dit komt voort uit de toezegging van de Minister van Financiën tijdens het Algemeen Overleg over Verantwoord Begroten van 6 maart 2013 (TK, vergaderjaar 2012–2013, [31 865, nr. 50](#)).

2. BELEIDSAGENDA

Het Koninkrijk wordt gevormd door de landen Nederland, Aruba, Curaçao, en Sint Maarten; deze landen behartigen zelfstandig hun eigen belangen en beslissen gezamenlijk over door het Statuut benoemde Koninkrijksaangelegenheden.

De verandering van de autonome status van de landen in 2010 heeft geleid tot een andere verdeling van verantwoordelijkheden en een andere vorm van samenwerking. De nieuwe verhoudingen worden na 5 jaar geëvalueerd. De komende maanden wordt de opzet van de evaluatie vastgesteld.

Gelet op de staatkundige veranderingen per 10 oktober 2010 en de technologische ontwikkelingen zoals videoconferencing, is een terughoudend reisgedrag van bestuurders en ambtenaren van toepassing. Ook bij de implementatie van Nederlandse wetten op de openbare lichamen (BES) geldt een legislatieve terughoudendheid.

De ambitie van Nederland is om binnen de nieuwe staatkundige verhoudingen te streven naar samenwerkingen die voor ieder van de landen van voordeel zijn, en uiteindelijk het leven van mensen verbeteren.

Caribisch Nederland

Na de transitie van 10 oktober 2010 is gebleken dat de relatie tussen Nederland en de openbare lichamen versterkt moest worden. Belangrijke thema's zijn en blijven de ontwikkeling van de eilanden (voorzieningsniveau en ontwikkelplannen), de evaluatie van de Rijkswetten, de legislatieve terughoudendheid en de financiën van de openbare lichamen. Een belangrijk instrument daarin is de zogenaamde Caribisch Nederland-week (CN-week) georganiseerd rond het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen BES (Bofv). Deze week, ingesteld in 2010 na de transitie, vindt tweemaal per jaar plaats. De week biedt de mogelijkheid aan de besturen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius om op gezette tijden en op basis van een lopende agenda te overleggen met de departementen in Den Haag. De week draagt inmiddels bij aan een goede relatie en samenwerking tussen de Rijksoverheid en de drie eilandbesturen.

Samenwerkingsbeleid

De samenwerkingsprogramma's waarmee Nederland de afgelopen jaren Caribisch Nederland, Aruba, Sint Maarten en Curaçao op een groot aantal terreinen heeft ondersteund, worden beëindigd. Dit betekent ondermeer dat in 2014 en 2015 door middel van (externe) evaluaties, (tussentijdse) verantwoordingen en financiële afrekeningen een eindoordeel kan worden gevormd over de doelmatige en rechtmatige besteding van de samenwerkingsgelden. Om de afsluiting zo goed mogelijk te laten verlopen, zal Nederland hierover afspraken maken met de landen in het Caribische deel van het Koninkrijk en de betrokken stichtingen Fondo Desaroyo Aruba (FDA), Antilliaanse Medefinancierings Organisatie (AMFO) en de Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA).

Met de afbouw van het samenwerkingsbeleid, ontwikkelt Nederland met de landen in het Caribische deel van het Koninkrijk een nieuwe vorm van samenwerking die gericht is op gelijkwaardigheid waar beide landen van kunnen profiteren.

De Nederlandse regering hecht met name aan (bestuurlijke) integriteit, een goed justitieel stelsel en financiële en economische deugdelijkheid in alle landen van het Koninkrijk.

Waarborgfunctie

Een belangrijke taak is de «invulling» van de waarborgfunctie van het Koninkrijk (artikel 43 van het Statuut). De afzonderlijke landen zijn verantwoordelijk voor de rechtszekerheid, deugdelijk bestuur en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van hun inwoners. Het Koninkrijk vervult een waarborgfunctie: als de landen niet zelfstandig kunnen voldoen aan deze verantwoordelijkheid, komt de verantwoordelijkheid van het Koninkrijk in beeld. Het Statuut geeft het Koninkrijk de instrumenten om deze verantwoordelijkheid in te vullen.

Dit komt vooral tot uitdrukking in de aandacht voor rechtshandhaving en goed bestuur binnen het Koninkrijk. In het kader van de waarborgfunctie wordt ingezet op duurzame ondersteuning van de structurele samenwerkingsverbanden: het Recherche Samenwerkingsteam (RST), de Kustwacht, inzet vanuit de flexibele pool van de Koninklijke Marechaussee en de ondersteuning van de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie.

Financieel Toezicht

De verantwoordelijkheid voor de overheidsfinanciën ligt bij de autonome landen zelf. De rol van het College financieel toezicht (Cft) vloeit voort uit de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten ([Staatsblad 2010, nr. 344](#)) en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba ([Staatsblad 2010, nr. 365](#)). Het Cft oefent het financieel toezicht uit op basis van de Algemene Maatregel van Rijksbestuur (AMvRB) financieel toezicht ([Staatsblad 2010, nr. 334](#)).

De taken van het Cft zijn gericht op het verbeteren van het begrotingsproces en het financiële beheer van de landen. Op grond van artikel 16 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten heeft Nederland onder nauwkeurig in de Rijkswet omschreven voorwaarden een lopende inschrijving op alle openbare en onderhandse geldleningen. De Rijksministerraad wordt halfjaarlijks geïnformeerd over het financieel toezicht op de landen door het Cft.

Vorbereiden op grote evaluaties

In de slotakkoorden uit 2006 is afgesproken dat de staatkundige positie van de Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba binnen 6 jaar na de staatkundige ontmanteling van het land Nederlandse Antillen, wordt geëvalueerd en de definitieve staatkundige structuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt vastgesteld. De criteria en de thema's voor de evaluatie worden begin 2014, in overleg met de Openbare Lichamen, definitief vastgesteld.

Daarnaast is in de Rijkswet Financieel Toezicht en in de vier rijkswetten op het terrein van Veiligheid en Justitie (Openbaar Ministerie, Gemeenschappelijk Hof, Politie en de Raad voor de Rechtshandhaving) bepaald dat deze wetten in 2015 geëvalueerd moeten worden door een evaluatiecommissie. De Rijkswet Financieel Toezicht schrijft voor hoe de evaluatie van de Rijkswet Financieel Toezicht moet worden ingericht. Voor de Rijkswetten op het terrein van Veiligheid en Justitie worden in 2014 gezamenlijk met de landen de criteria en thema's voor de evaluatie vastgesteld.

Waarborging Plannen van Aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten

Curaçao en Sint Maarten hebben in 2010 de status van land binnen het Koninkrijk gekregen. Er zijn plannen van aanpak vastgesteld om de resterende knelpunten daarbij op te lossen. Deze richten zich op een aantal landstaken, waarvan voor beide landen de politie en het gevangeniswezen de belangrijkste zijn. De plannen van aanpak lopen tot 10 oktober 2014.

De voortgang van de uitvoering van de plannen van aanpak wordt bewaakt door een voortgangsc commissie, die periodiek rapporteert aan de Ministers-Presidenten van Curaçao en Sint Maarten en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De Staten-Generaal en de Staten van de landen worden over de voortgang geïnformeerd.

Het streven is in 2014 de plannen van aanpak succesvol af te ronden, zodat Curaçao en Sint Maarten goed in staat zijn de eigen landstaken naar behoren uit te voeren.

Vereffening boedel voormalig Nederlandse Antillen

In 2011 is de vereffeningcommissie van start gegaan om te adviseren over de toedeling van activa en passiva uit de boedel van het per 10 oktober 2010 opgeheven land Nederlandse Antillen. De commissie adviseert de Ministers van Financiën van Curaçao en Sint Maarten en de Nederlandse Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de verdeling tussen Curaçao, Sint Maarten en Nederland.

De onderliggende regeling vervalt op 1 januari 2014, maar kan door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij gezamenlijk besluit steeds met een jaar verlengd worden. De commissie heeft aangegeven dat een jaar verlenging nodig zal zijn om te komen tot afronding. Eind 2013 wordt in bestuurlijk overleg bepaald of een verlenging gewenst en noodzakelijk is.

Beleidsdoorlichtingen

Beleidsdoorlichtingen								
Agendering beleidsdoorlichtingen	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Artikel	(realisatie)						(planning)	
1. Waarborgfunctie		✓					✓	
2. Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners						✓		

De beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 2 wordt, in tegenstelling tot hetgeen in de begroting 2013 werd vermeld, niet in 2014 uitgevoerd. De stichtingen AMFO en SONA hebben in 2012 en FDA begin 2013 de laatste stortingen uit dit begrotingshoofdstuk ontvangen. De komende jaren vindt de uitvoering en afronding van de laatste projecten die binnen de samenwerkingsprogramma's worden uitgevoerd, plaats. Na het beëindigen van de verschillende samenwerkingsprogramma's zullen inhoudelijke eindevaluaties van deze programma's opeenvolgend in 2014–2016 plaatsvinden. De beleidsdoorlichting bouwt, als synthese-onderzoek, voort op deze evaluaties en zal in 2016 worden gerealiseerd. De plannen van aanpak voor de eindevaluaties van de samenwerkingsprogramma's zijn wel in 2014 gereed.

In bijlage 5.3 bij dit begrotingshoofdstuk treft u de evaluatie- en overige onderzoeken die, naast de beleidsdoorlichtingen, op het terrein van Koninkrijksrelaties zijn en worden uitgevoerd.

**Belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. vorig jaar
(ontvangsten, uitgaven en niet-belastingontvangsten)**

Bedragen x € 1.000

Opbouw uitgaven (x € 1.000)							
	art. nr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013		277.543	257.087	256.526	239.989	272.941	
Mutaties 1e suppletoire begroting		14.056	103	106	109	– 895	
Nieuwe mutaties:							
a. NPMNA/Investering Kustwacht	1	5.156					
b. Kasschuif Kustwacht	1	– 5.156			1.000	4.156	
c. Overlopende verplichtingen	2	2.600					
d. SONA	2	1.300					
e. Solidariteitsfonds	2	1.600					
f. Eindejaarsmarge 2013	3	– 5.800					
Overige mutaties		– 200	– 437	– 472	– 969	– 545	257.797
Stand ontwerpbegroting 2014		291.099	256.753	256.160	240.129	275.657	257.797

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)							
	art. nr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013		32.870	32.215	31.758	31.758	31.758	
Mutaties 1e suppletoire begroting							
Nieuwe mutaties:							
g. NPMNA/Investering Kustwacht	2	5.156					
Overige mutaties		0	0	0	0	0	31.758
Stand ontwerpbegroting 2014		38.026	32.215	31.758	31.758	31.758	31.758

Toelichting

a. en g. Nederlandse Participatie Maatschappij Nederlandse Antillen (NPMNA)/Investering Kustwacht

De NPMNA-portefeuille van deelnemingen wordt afgebouwd conform de geldende exit-strategie. NPMNA heeft een beargumenteerde inschatting gemaakt van de reserve die noodzakelijk is ter afdekking van mogelijke risico's in de portefeuille. Met de teruglopende omvang neemt ook de reserve af met € 5,1 mln. De ontvangst samenhangend met de afname van de risicoreserve wordt grotendeels aangewend voor de ongeraamde vervangingsinvesteringen in de Kustwacht. Vanaf 2016 doet de noodzaak de interceptorcapaciteit te vervangen, zich voor. Het precieze kasritme en beslag van de investeringen is nog onderwerp van besluitvorming.

b. Kasschuif Kustwacht

De ontvangst samenhangend met de afname van de risicoreserve wordt grotendeels aangewend voor de ongeraamde vervangingsinvesteringen in de Kustwacht. Vanaf 2016 doet de noodzaak de interceptorcapaciteit te vervangen, zich voor. Het precieze kasritme en beslag van de investeringen is nog onderwerp van besluitvorming.

c. Overlopende verplichtingen

Een aantal overlopende verplichtingen uit 2012 betreffende de samenwerkingsmiddelen, komen in 2013 tot betaling. Het betreft de laatste betaling aan Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) voor de Zeekabel (€ 1,3 mln.), de afhandeling van de deelnemingen in verband met de verkoop van de AIB-bank (€ 0,4 mln.), de rentekosten leningen Aruba (€ 0,6 mln.) en overige facturen (€ 0,3 mln.). Dit wordt gefinancierd uit de beschikbare eindejaarsmarge.

d. Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA)

In 2012 is de laatste tranche voor de beheerskosten en de managementvergoeding voor SONA niet uitgekeerd in verband met de nog openstaande vorderingen van BZK op SONA. De samenwerkingsmiddelen liepen in 2012 af. Met het SONA-bestuur is in november 2012 afgesproken de openstaande vorderingen alsnog te voldoen. SONA heeft de vorderingen niet volledig voldaan. Met SONA is nu de afspraak gemaakt de openstaande vorderingen te verrekenen met de laatste tranche voor de beheerskosten en de managementvergoeding. Dit resulteert in een nettobedrag van € 1,3 mln. Dit wordt gedekt uit de beschikbare eindejaarsmarge.

e. Solidariteitsfonds

De laatste betaling aan het Solidariteitsfonds in 2010 is door onzekerheid over de toekomst van het Solidariteitsfonds niet uitgekeerd. Deze laatste bijdrage is meegenomen in de vaststelling van de boedelscheiding door de vereffeningscommissie. Doordat het eindrapport van de vereffeningscommissie eind 2013 wordt verwacht, zal ook de betaling aan het Solidariteitsfonds in 2013 plaatsvinden. Deze overlopende verplichting is sinds 2010 (buiten de eindejaarsmarge om) meegenomen, in afwachting van de vaststelling van de boedelscheiding.

f. Eindejaarsmarge 2013

Verdeling van de eindejaarsmarge 2013.

3. BELEIDSARTIKELLEN

Artikel 1. Waarborgfunctie

A Algemene doelstelling

Het waarborgen van de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. Het waarborgen hiervan is een aangelegenheid van het Koninkrijk. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op grond van de verantwoordelijkheid voor het Statuut, aanspreekbaar op de waarborgtaak van het Koninkrijk. Vanuit deze verantwoordelijkheid worden de ontwikkelingen met betrekking tot het functioneren van het openbaar bestuur en de verwezenlijking van de mensenrechten en de rechtszekerheid in de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten gevolgd. Het feit dat het Koninkrijk de bevoegdheid heeft in het kader van de waarborgfunctie op te treden, sterkt de instituties van de landen in hun taak om de beginselen van de democratische rechtsstaat te realiseren. De Koninkrijksregering kan maatregelen nemen, als er sprake is van ernstige inbreuk op fundamentele rechten en vrijheden in een land of in een situatie waarin rechtszekerheid of deugdelijk bestuur niet langer gewaarborgd zijn en de interne controlemechanismen feitelijk disfunctioneren. Van geval tot geval zal dan moeten worden gezien of ingrijpen in de zin van artikel 43, 50 of 51 Statuut, noodzakelijk is en welke maatregel dan het meest passend is.

C Beleidswijzigingen

Evaluatie Rijkswetten 2015

De vijf consensusrijkswetten¹ (Rijkswet politie, Gemeenschappelijk Hof, Openbaar Ministerie, Raad voor de rechtshandhaving en de Rijkswet financieel toezicht) die in het kader van de staatkundige hervormingen in 2010 zijn aangenomen, kennen een bepaling die stelt dat in 2015 door een commissie een evaluatie moet worden uitgevoerd. De Rijkswet financieel toezicht bevat daarnaast bepalingen over de inhoud en inrichting van de evaluatie. De criteria en de thema's voor de evaluatie van de justitierijkswetten zullen in overleg met de landen moeten worden vastgesteld. De Minister van Veiligheid en Justitie is eerstverantwoordelijke voor deze evaluaties. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is eerstverantwoordelijke voor de evaluatie van de Rijkswet financieel toezicht.

In 2014 worden de onderzoeksoopdrachten voor de twee evaluatiecommissies geformuleerd, een onafhankelijke commissie ingesteld voor de evaluatie van de justitierijkswetten en een onafhankelijke commissie ingesteld voor de evaluatie van de Rijkswet financieel toezicht.

¹ De vijf consensusrijkswetten zijn te vinden op <http://wetten.overheid.nl/BWBR0028079>, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0028070>, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0028072>, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0028075> en <http://wetten.overheid.nl/BWBR0028132>.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 1.1 Waarborgfunctie							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	51.896	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
Uitgaven:	57.818	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			86%				
1.1 Rechterlijke macht/ samenwerkingsmiddelen kustwacht	57.818	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	57.818	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
Kustwacht en grensbewaking	40.974	42.281	41.500	41.502	45.602	45.658	41.502
Recherchecapaciteit	13.745	16.968	15.968	15.968	15.968	15.968	15.968
Rechterlijke macht	3.099	4.358	4.353	4.353	4.352	4.352	4.352
Ontvangsten	4.497	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857

D2 Budgetflexibiliteit

Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken: Van het budget 2014 is 86% juridisch verplicht, de rest is bestuurlijk gebonden als gevolg van met de eilanden afgesproken samenwerkingsprogramma's. Het betreft de bijdragen aan de Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied (Kustwacht), de grensbewaking door de Koninklijke Marechaussee (KMar), het Recherche Samenwerkingsteam (RST) en het Gemeenschappelijke Hof en het Openbaar Ministerie.

E Toelichting op de instrumenten

Artikel 1 richt zich op de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Zowel rechtszekerheid als de waarborging van mensenrechten is afhankelijk van een goed functionerende rechtshandhavingketen. Om concrete invulling te geven aan deze algemeen geformuleerde doelstelling, worden de beschikbare middelen ingezet ten behoeve van instituties die essentieel zijn voor de rechtshandhavingketen.

Het betreft bijdragen aan:

- de Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied (Kustwacht);
- de grensbewaking door de Koninklijke Marechaussee (KMar);
- het Recherche Samenwerkingsteam (RST);
- het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie (Rechterlijke Macht).

1.1. Rechterlijke macht en samenwerkingsmiddelen**Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken**

De Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied (Kustwacht)

De Kustwacht is belast met de maritieme rechtshandhaving in het Caribische deel van het Koninkrijk. Drugsbestrijding, de bestrijding van vuurwapensmokkel en de bestrijding van mensenhandel, mensensmokkel en illegale immigratie hebben prioriteit. Daarnaast levert de Kustwacht een belangrijke bijdrage aan de veiligheid op het water door het uitvoeren

van zoek- en reddingsoperaties en visserij-, scheepvaart en milieu-inspecties.

De Kustwacht functioneert op basis van de Rijkswet Kustwacht en het jaarlijks door de Rijksministerraad vast te stellen jaarplan. Dit jaarplan wordt voorbereid door de Kustwachtcommissie die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de landen en één keer per jaar bijeenkomt. Exclusief de inzet van Defensiemiddelen wordt de exploitatie van de Kustwacht voor 69% gefinancierd vanuit de begroting Koninkrijksrelaties. Aruba, Curaçao en Sint Maarten dragen respectievelijk 11%, 16% en 4% bij.

In 2013 is besloten invulling te geven aan de taakstelling «Rijk, agent-schappen en uitvoerende ZBO's» (€ 2,0 mln. in totaal) door € 1,0 mln. te korten op de begroting van de Kustwacht. Deze korting vindt vanaf het begrotingsjaar 2014 plaats.

De grensbewaking door de Koninklijke Marechaussee (KMar)

Nederland stelt sinds 2005 structureel personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar) beschikbaar ten behoeve van ondersteuning in de rechtshandhaving op Curaçao en Sint Maarten en incidenteel in Caribisch Nederland. Sinds 2008 levert een flexibele pool van 43 fte een bijdrage aan de bestrijding van de geweldscriminaliteit, het grens- en vreemdelingen-toezicht, de bestrijding van mensensmokkel en -handel, en de bestrijding van drugssmokkel via de luchthavens. De medewerkers van de KMar functioneren daarbij onder aansturing van de lokale diensthoofden en vallen onder het lokale gezag (Ministers van Justitie). De kosten van de flexibele pool komen ten laste van deze begroting.

Afspraken over de inzet van de KMar vanuit de flexibele pool zijn sinds 2011 vastgelegd in een protocol. Eind 2012 is de inzet geëvalueerd (zie Kamerstukken II, 2012–2013, [30 176 nr. 31](#)). Op basis van de evaluatie zijn door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties nadere afspraken vastgelegd met de KMar over de verantwoording over de inzet binnen de flexpool. De evaluatie bood verder geen aanleiding het huidige protocol te herzien of de omvang van de inzet te wijzigen. Het huidige protocol loopt tot 30 juni 2015.

Het Recherche Samenwerkingsteam (RST)

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie en het Protocol Recherche Samenwerkingsteam heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) als taak de bestrijding van zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries.

Prioriteiten voor 2014 zijn de aanpak van witwassen, mensenhandel, wapensmokkel, internationale drugshandel en bendevorming. Gemiddeld zijn er bij het RST ongeveer 70 uit Nederland uitgezonden medewerkers werkzaam, die uitgezonden worden voor een periode van 3 tot 5 jaar. Dit aantal wordt in principe aangevuld met 36 medewerkers uit de lokale korpsen en 15 overige lokaal geworven medewerkers. De betrokken Ministers van (Veiligheid en) Justitie van de landen en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen gezamenlijk de jaarstukken van het RST vast in het Justitieel vierpartijenoverleg. Als gevolg van de taakstelling «Rijk, agentschappen en uitvoerende ZBO's» van Rutte I is de begroting van het RST per 2014 verminderd met € 1,0 mln.

De Gemeenschappelijke Voorziening Politie (GVP) zal, zoals is vastgelegd in de Rijkswet politie, op den duur de taken van het RST moeten

overnemen. Artikel 57a van de Rijkswet politie bepaalt dat vier jaar nadat de wet in werking is getreden (oktober 2014) en daarna na twee jaar door de ministers gezamenlijk wordt beoordeeld in hoeverre de korpsen van de landen voldoende in staat zijn invulling te geven aan artikel 8, derde lid, van de Rijkswet politie aan de hand van daartoe door de Ministers van Veiligheid en Justitie en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vastgestelde objectieve criteria. Indien dit nog niet voldoende het geval is, wordt per AMvRB een voorziening getroffen zo is in de Rijkswet politie bepaald. De vormgeving van deze beoordeling wordt in 2014 uitgewerkt. De Rijkswet politie wordt in 2015 geëvalueerd.

Het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie

Om een goed niveau van rechtshandhaving en rechtspleging in de drie landen en Caribisch Nederland te garanderen, is volledige bezetting van het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie van groot belang. Omdat bij de landen de personele capaciteit ontbreekt, draagt Nederland hieraan bij. Nederland stelt daarom op verzoek van de landen rechters en Officiëren van Justitie ter beschikking. Deze treden in lokale dienst, waarbij een buitenlandtoelage wordt vergoed ten laste van deze begroting. In overleg met het Openbaar Ministerie Nederland, het Ministerie van Veiligheid en Justitie en de landen wordt in 2014 nader onderzocht wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot de duurzaamheid van het beleid van beschikbaarstelling, gebruik makend van de kennis en ervaring van de huidige ter beschikking gestelden.

Ontvangsten

De exploitatie van de Kustwacht, exclusief de inzet van Defensiemiddelen, wordt voor 69% gefinancierd vanuit de begroting Koninkrijksrelaties. Aruba, Curaçao en Sint Maarten dragen respectievelijk 11%, 16% en 4% bij. De ontvangsten betreffen de bijdragen van de landen aan de Kustwacht over het voorafgaande jaar.

Artikel 2. Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners

A Algemene doelstelling

Het ondersteunen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten bij het verbeteren van het bestuur, de rechtszekerheid, de economische ontwikkeling, het onderwijs en de overheidsfinanciën.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het stellen van randvoorwaarden die de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen uit hoofdstuk IV van de Rijksbegroting garanderen. Aruba, Curaçao en Sint Maarten blijven volledig verantwoordelijk voor het beleid op de terreinen waarop de samenwerkingsprogramma's met Nederland van toepassing zijn.

C Beleidswijzigingen

Evaluatie staatkundige positie Caribisch Nederland 2015

In de slotakkoorden uit 2006 is afgesproken dat de staatkundige positie van de Openbaar Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba binnen 6 jaar na de staatkundige ontmanteling van het land Nederlandse Antillen zou worden geëvalueerd en de definitieve staatkundige structuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba zal worden vastgesteld. Deze evaluatiebepaling is overgenomen in de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (art. 239 WolBES) onder verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (art. 102 FinBES) waarvoor de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën verantwoordelijk zijn. Zowel de WolBES als de FinBES bevatten bepalingen over de inhoud en inrichting van de evaluatie. De criteria en de thema's voor de evaluatie zullen in overleg met de Openbaar Lichamen moeten worden vastgesteld. De evaluaties worden in 2014 voorbereid en in 2015 uitgevoerd. Het kabinetstandpunt over de definitieve staatkundige structuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba zal begin 2016 worden aangeboden aan de beide Kamers van de Staten-Generaal.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2.1 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners

(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	64.066	33.900	22.230	23.978	23.379	23.254	23.115
Uitgaven:	373.839	226.882	193.709	193.095	173.308	209.235	195.546
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
2.1 Apparaat	9.869	9.451	8.647	8.611	8.612	8.487	8.348
Personeel	6.928	6.025	5.738	5.738	5.709	5.654	5.607
Externe inhuur	814	0	0	0	0	0	0
Overig personeel	2.452	250	250	250	250	250	250
Eigen personeel	3.661	5.775	5.488	5.488	5.459	5.404	5.357
Materieel	2.941	3.426	2.909	2.873	2.903	2.833	2.741
Overig materieel	2.941	3.426	2.909	2.873	2.903	2.833	2.741
2.2 Bevordering autonomie	65.775	23.493	12.583	14.367	13.767	13.767	13.767
Subsidies	0	969	954	938	0	0	0
IUCN	0	969	954	938	0	0	0
Opdrachten	3.239	0	0	0	0	0	0
Overig	3.239	0	0	0	0	0	0
Inkomensoverdracht	4.240	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009
Pensioenen	4.240	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	58.296	17.515	6.620	8.420	8.758	8.758	8.758
Samenwerkingsprogramma's	58.296	17.515	6.620	8.420	8.758	8.758	8.758
2.3 Bevorderen staatkundige relaties	183	0	0	0	0	0	0
2.4 Schuldsanering	298.012	193.938	172.479	170.117	150.929	186.981	173.431
Leningen	294.462	193.938	172.479	170.117	150.929	186.981	173.431
Tijdelijke leenfaciliteit	34	0	0	0	0	0	0
Lopende inschrijving	294.428	193.938	172.479	170.117	150.929	186.981	173.431
Bijdragen aan medeoverheden	3.550	0	0	0	0	0	0
Schuldsanering	3.550	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	105.805	33.169	27.358	26.901	26.901	26.901	26.901

D2 Budgetflexibiliteit

Personeel: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Voorbeelden hiervan zijn verplichtingen voor salarissen van het ambtelijk personeel.

Materieel: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Voorbeelden hiervan zijn verplichtingen voor de materiële kosten van het apparaat.

Subsidies: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Het betreft de uitfinanciering van de (tijdelijke) subsidieregeling voor het International Union for Conservation of Nature (IUCN) die tot en met 2015 loopt.

Inkomensoverdracht: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Conform de vaste verrekenkoersregeling voor de voormalig Nederlands Antilliaanse en Arubaanse pensioenen worden de voor pensioengerechtigden nadelige koersverschillen als gevolg van wisselkoersfluctuaties tussen NAf en euro gecompenseerd uit begrotingshoofdstuk IV.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Het betreft de met de eilanden afgesproken samenwerkingsprogramma's.

Leningen: Van het budget 2014 is 100% juridisch verplicht. Het betreft de reeks betalingen aan rente en aflossingen door de Landen, die samenhangt met de overname van de restschuld van de voormalige Nederlandse Antillen door Nederland. Over de voorwaarden waarop Nederland schulden saneert zijn afspraken vastgelegd in de toetredings- en overgangsakkoorden.

E Toelichting op de instrumenten

2.1. Apparaat

In deze tabel zijn de apparaatsuitgaven van de directie Koninkrijksrelaties opgenomen, inclusief de apparaatsuitgaven voor de Vertegenwoordigingen en het College financieel toezicht. De uitgaven voor personeel laten voor komende jaren als gevolg van de taakstelling een daling zien. De taakstelling wordt deels ingevuld door continuering van de efficiencykorting van 1,5% per jaar in de jaren 2016, 2017 en 2018 (structureel 4,5%).

2.2. Bevordering autonomie koninkrijkspartners

Artikel 2 richt zich op het verder ontwikkelen van de autonomie van de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Dit wordt onder andere vormgegeven door de samenwerkingsprogramma's en de voltooiing van het staatkundige proces. De volgende instrumenten leveren hier een bijdrage aan:

- pensioenen;
- samenwerkingsprogramma's;
- schuldsanering en lopende inschrijving.

Inkomensoverdracht

Pensioenen

Conform de vaste verrekenkoersregeling voor de voormalig Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse pensioenen worden de voor pensioengerechtigden nadelige koersverschillen als gevolg van wisselkoersfluctuaties tussen de Antilliaanse gulden (NAf) en de euro gecompenseerd uit begrotingshoofdstuk IV.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Samenwerkingsprogramma's

De autonome landen binnen het Koninkrijk zijn op basis van het Statuut zelf verantwoordelijk voor goed bestuur, rechtszekerheid, economische ontwikkeling, onderwijs en overheidsfinanciën.

In de afgelopen jaren was het samenwerkingsbeleid voor Curaçao en Sint Maarten erop gericht om de landen te ondersteunen bij het verwezenlijken van hun verantwoordelijkheden op deze terreinen. In de aanloop naar de nieuwe staatkundige verhoudingen op 10 oktober 2010 is daarom onder meer door middel van schuldsanering toegewerkt naar een betere financiële startpositie. Hierdoor kon het samenwerkingsbeleid worden afgebouwd. De samenwerkingsprogramma's worden gesubsidieerd via de Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA) en de Antilliaanse Medefinancieringsorganisatie (AMFO).

De beëindiging van het samenwerkingsbeleid via Fondo Desaroyo Aruba (FDA) is in februari 2012 door Aruba en Nederland vastgesteld op eind 2015. Medio 2013 zijn tussen Nederland en Aruba concrete afspraken gemaakt over een verantwoorde afronding en afwikkeling van de

projecten die in het kader van de samenwerking met Aruba zijn uitgevoerd. In 2014 zal hier verdere uitvoering aan worden gegeven.

De onder SONA vallende programma's zijn:

- *Onderwijs en Jongeren samenwerkingsprogramma (OJSP)*
De hoofddoelstelling van het OJSP is de jeugd van de landen Curaçao en Sint Maarten zodanig toe te rusten dat deze na voltooiing van hun schoolloopbaan in staat is deel te nemen aan de arbeidsmarkt en volwaardig te participeren in een voortdurend veranderende samenleving. Het OJSP zal in 2014 evenals het voorgaande jaar in het teken staan van de uitvoering van de projecten zoals die zijn vastgelegd in de actieplannen (Kamerstukken II, 2011–2012, [31 568 nr. 90](#)) die zijn opgesteld naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie (Kamerstukken II, 2010–2011, [31 568 nr. 84](#)). Daarnaast zal in 2014 toegewerkt worden naar een goede afronding, verantwoording en evaluatie van het samenwerkingsprogramma in 2015.
- *Sociaal Economisch Initiatief*
Ter bevordering van de sociaaleconomische ontwikkeling is in 2008 voor de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen het Sociaal Economisch Initiatief (SEI) overeengekomen en vervolgens in de Rijksministerraad bekrachtigd.
Voorzien is dat de uitvoering van de SEI-programma's voor Curaçao tot en met 2014 zal plaatsvinden.
- *Institutionele Versterking en Bestuurskracht*
Het samenwerkingsprogramma Institutionele Versterking en Bestuurskracht (IVB) heeft tot doel het bestuur en de bestuurskracht op Curaçao en Sint Maarten te versterken. De tussentijdse evaluaties die in 2012 zijn uitgevoerd voor het programma en naar de Kamer zijn gezonden (Kamerstukken II, 2011–2012, [31 568 nr. 90](#)), vormen het uitgangspunt voor de projecten die evenals in 2013 ook in 2014 in dit samenwerkingsprogramma worden uitgevoerd. Daarnaast zal net als bij de andere samenwerkingsprogramma's in 2014, toegewerkt worden naar een goede afronding, verantwoording en evaluatie van het samenwerkingsprogramma in 2015.

De AMFO financiert projecten van non-gouvernementele organisaties in Curaçao en Sint Maarten, gericht op de thema's jeugd, ouderen, zieken en gehandicapten, tienermoeders en integrale wijkaanpak. Doordat Bonaire, Sint Eustatius en Saba per 10-10-2010 bijzondere gemeentes van Nederland zijn geworden, hebben Nederland en de eilandbesturen de verantwoordelijkheid van de werkzaamheden van de AMFO op deze eilanden met ingang van 2011 overgenomen. Lopende projecten van AMFO in Curaçao en Sint Maarten moeten per ultimo 31 december 2013 afgesloten en opgeleverd zijn waarna in 2014 een jaarverslag en jaarrekening zal worden opgesteld. Daarnaast zal na afloop van dit subsidieprogramma in 2014 onderzoek worden gedaan naar de effectiviteit en de doelmatigheid van deze subsidies.

Het FDA financiert projecten om het bestuur, het onderwijs, de rechtshandhaving en de overheidsfinanciën op Aruba te versterken. Het eindpunt van het FDA programma is in februari 2012 vastgesteld op eind 2015. Het in 2010 overeengekomen Meerjarenprogramma is – binnen de kaders – aangepast en de looptijd is verlengd tot 2015. De laatste bijdrage vanuit Nederland is reeds gestort en er zijn concrete afspraken gemaakt over een verantwoorde afronding en afwikkeling van de projecten die in het kader van de samenwerking met Aruba zijn uitgevoerd.

Sociale Vormingsplicht

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties draagt voor de duur van drie jaar maximaal € 1,0 mln. per jaar bij aan het Sociale Vormingstraject Aruba (SVA). Het SVA is bedoeld voor werkloze, vroegtijdige schoolverlaters in de leeftijd van 18 tot 24 jaar. Het traject bestaat uit twee delen: een trainingstraject van vier maanden dat op militaire leest geschoeid is en een opleidingstraject van zes maanden. Het traject is in november 2011 van start gegaan en loopt tot november 2014.

Waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten

Nederland ondersteunt de nieuwe landen bij het zo goed mogelijk inrichten van de nieuwe landsorganisaties. Deze ondersteuning wordt verleend op basis van de AMvRB Waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten ([Staatsblad 2010, nr. 344](#)).

2.4 Schuldsanering

Leningen

Lopende inschrijving

Op grond van art. 16 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten heeft Nederland onder nauwkeurig in de Rijkswet omschreven voorwaarden een lopende inschrijving op alle openbare en onderhandse geldleningen van de landen Curaçao en Sint Maarten. De geldleningen waarop wordt ingeschreven moeten passen binnen de normen en criteria uit de Rijkswet. Het College financieel toezicht ziet hierop toe. Alleen Sint Maarten heeft tot op het moment van schrijven op basis van de Rijkswet gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot lopende inschrijving.

Ontvangsten

De ontvangsten binnen dit artikel hebben betrekking op aflossingen en rentebedragen van uitstaande leningen aan Aruba. Deze leningen lopen af in het jaar 2019.

4. NIET-BELEIDSARTIKEL

Artikel 3. Nominaal en onvoorzien

Tabel 3.1 Nominaal en onvoorzien							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	610	1.223	1.242	899	444	429
Uitgaven:	0	610	1.223	1.242	899	444	429
Waarvan juridisch verplicht (percentage)							
3.1 Loonbijstelling	0	100	103	106	50	0	0
3.2 Prijsbijstelling	0	431	726	726	439	34	19
3.3 Onvoorzien	0	79	394	410	410	410	410

5. BIJLAGEN**5.1 Verdiepingshoofdstuk****Artikel 1. Waarborgfunctie**

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
1 Waarborgfunctie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	63.607	61.821	61.823	64.922	61.822	
1.1 Rechterlijke macht/samenwerkingsmiddelen kustwacht	63.607	61.821	61.823	64.922	61.822	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	0	0	0	0	0	
1.1 Rechterlijke macht/samenwerkingsmiddelen kustwacht	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	1.000	4.156	
1.1 Rechterlijke macht/samenwerkingsmiddelen kustwacht	0	0	0	1.000	4.156	
Waarvan:						
a. NPMNA/Investering Kustwacht	5.156					
b. Kasschuif Kustwacht	- 5.156			1.000	4.156	
Stand ontwerpbegroting 2014	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
1.1 Rechterlijke macht/samenwerkingsmiddelen kustwacht	63.607	61.821	61.823	65.922	65.978	61.822
Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2014	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857

Toelichting***a. Nederlandse Participatie Maatschappij Nederlandse Antillen (NPMNA)/ Investering Kustwacht***

De NPMNA-portefeuille van deelnemingen wordt afgebouwd conform de geldende exit-strategie. NPMNA heeft een beargumenteerde inschatting gemaakt van de reserve die noodzakelijk is ter afdekking van mogelijke risico's in de portefeuille. Met de teruglopende omvang neemt ook de reserve af met € 5,1 mln. De ontvangst samenhangend met de afname van de risicoreserve wordt grotendeels aangewend voor de ongeraamde vervangingsinvesteringen in de Kustwacht. Vanaf 2016 doet de noodzaak de interceptorcapaciteit te vervangen, zich voor. Het precieze kasritme en beslag van de investeringen is nog onderwerp van besluitvorming.

b. Kasschuif Kustwacht

De ontvangst samenhangend met de afname van de risicoreserve wordt grotendeels aangewend voor de ongeraamde vervangingsinvesteringen in de Kustwacht. Vanaf 2016 doet de noodzaak de interceptorcapaciteit te

Bijlagen

vervangen, zich voor. Het precieze kasritme en beslag van de investeringen is nog onderwerp van besluitvorming.

Artikel 2. Bevorderen autonomie koninkrijkspartners

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
2 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	213.131	194.146	193.567	173.931	209.983	
2.1 Apparaat	9.151	9.084	9.083	9.235	9.235	
2.2 Bevordering autonomie	9.998	12.583	14.367	13.767	13.767	
2.4 Schuldsanering	193.982	172.479	170.117	150.929	186.981	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	7.756	0	0	0	0	
2.1 Apparaat	0	0	0	0	0	
2.2 Bevordering autonomie	7.800	0	0	0	0	
2.4 Schuldsanering	- 44	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	5.995	- 437	- 472	- 623	- 748	
2.1 Apparaat	300	- 437	- 472	- 623	- 748	
Waarvan:						
a. Departementale bijdrage aan aanvullend pakket		- 437	- 472	- 484	- 471	
b. Taakstelling Rutte II				- 139	- 277	
2.2 Bevordering autonomie	5.695	0	0	0	0	
Waarvan:						
c. Overlopende verplichtingen	2.600					
d. SONA	1.300					
e. Solidariteitsfonds	1.600					
Stand ontwerpbegroting 2014	226.882	193.709	193.095	173.308	209.235	195.546
2.1 Apparaat	9.451	8.647	8.611	8.612	8.487	8.348
2.2 Bevordering autonomie	23.493	12.583	14.367	13.767	13.767	13.767
2.4 Schuldsanering	193.938	172.479	170.117	150.929	186.981	173.431
Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	28.013	27.358	26.901	26.901	26.901	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	5.156	0	0	0	0	
f. NPMNA/Investerings Kustwacht	5.156					
Stand ontwerpbegroting 2014	33.169	27.358	26.901	26.901	26.901	26.901

Toelichting

a. Departementale bijdrage aan aanvullend pakket

Invulling van de Departementale bijdrage aan aanvullend pakket.

b. Taakstelling Rutte II

De mutatie betreft de invulling van de maatregel A1 Rijksoverheid (inclusief ZBO's) uit het regeerakkoord.

c. Overlopende verplichtingen

Een aantal overlopende verplichtingen uit 2012 betreffende de samenwerkingsmiddelen, komen in 2013 tot betaling. Het betreft de laatste betaling aan Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) voor de Zeekabel (€ 1,3 mln.),

de afhandeling van de deelnemingen in verband met de verkoop van de AIB-bank (€ 0,4 mln.), de rentekosten leningen Aruba (€ 0,6 mln.) en overige facturen (€ 0,3 mln.). Dit wordt gefinancierd uit de beschikbare eindejaarsmarge.

d. Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA)

In 2012 is de laatste tranche voor de beheerskosten en de managementvergoeding voor SONA niet uitgekeerd in verband met de nog openstaande vorderingen van BZK op SONA. De samenwerkingsmiddelen liepen in 2012 af. Met het SONA-bestuur is in november 2012 afgesproken de openstaande vorderingen alsnog te voldoen. SONA heeft de vorderingen niet volledig voldaan. Met SONA is nu de afspraak gemaakt de openstaande vorderingen te verrekenen met de laatste tranche voor de beheerskosten en de managementvergoeding. Dit resulteert in een nettobedrag van € 1,3 mln. Dit wordt gedekt uit de beschikbare eindejaarsmarge.

e. Solidariteitsfonds

De laatste betaling aan het Solidariteitsfonds in 2010 is door onzekerheid over de toekomst van het Solidariteitsfonds niet uitgekeerd. Deze laatste bijdrage is meegenomen in de vaststelling van de boedelscheiding door de vereffeningscommissie. Doordat het eindrapport van de vereffeningscommissie eind 2013 wordt verwacht, zal ook de betaling aan het Solidariteitsfonds in 2013 plaatsvinden. Deze overlopende verplichting is sinds 2010 (buiten de eindejaarsmarge om) meegenomen, in afwachting van de vaststelling van de boedelscheiding.

f. Nederlandse Participatie Maatschappij Nederlandse Antillen (NPMNA)/ Investerings Kustwacht

De NPMNA-portefeuille van deelnemingen wordt afgebouwd conform de geldende exit-strategie. NPMNA heeft een beargumenteerde inschatting gemaakt van de reserve die noodzakelijk is ter afdekking van mogelijke risico's in de portefeuille. Met de teruglopende omvang neemt ook de reserve af met € 5,1 mln. De ontvangst samenhangend met de afname van de risicoreserve wordt grotendeels aangewend voor de ongeraamde vervangingsinvesteringen in de Kustwacht. Vanaf 2016 doet de noodzaak de interceptorcapaciteit te vervangen, zich voor. Het precieze kasritme en beslag van de investeringen is nog onderwerp van besluitvorming.

Artikel 3. Nominaal en onvoorzien

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
3 Nominaal en onvoorzien	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	805	1.120	1.136	1.136	1.136	
3.1 Loonbijstelling	0	0	0	0	0	
3.2 Prijsbijstelling	626	726	726	726	726	
3.3 Onvoorzien	179	394	410	410	410	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	6.300	103	106	109	- 895	
3.1 Loonbijstelling	100	103	106	109	105	
3.2 Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	
3.3 Onvoorzien	6.200	0	0	0	- 1.000	
Nieuwe mutaties	- 6.495	0	0	- 346	203	
3.1 Loonbijstelling	0	0	0	- 59	- 105	
Waarvan:						
a. Taakstelling Rutte II				- 59	- 105	
3.2 Prijsbijstelling	- 195	0	0	- 287	- 692	
Waarvan:						
b. Taakstelling Rutte II				- 287	- 692	
3.3 Onvoorzien	- 6.300	0	0	0	1.000	
Waarvan:						
c. Implementatiegelden	- 500					
d. Eindejaarsmarge 2013	- 5.800					
e. Taakstelling Rutte II					1.000	
Stand ontwerpbegroting 2014	610	1.223	1.242	899	444	429
3.1 Loonbijstelling	100	103	106	50	0	0
3.2 Prijsbijstelling	431	726	726	439	34	19
3.3 Onvoorzien	79	394	410	410	410	410

Toelichting*a., b. en e. Taakstelling Rutte II*

De mutatie betreft de invulling van de maatregel A1 Rijksoverheid (inclusief ZBO's) uit het regeerakkoord.

c. Implementatiegelden

Dit betreft de ondersteuning voor de eenmalige verlenging van de implementatiegelden Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES) en Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (FinBES).

d. Eindejaarsmarge 2013

Dit betreft de verdeling van de eindejaarsmarge 2013.

5.2 Moties en toezeggingen

A.1 In behandeling zijnde moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Motie Van Gent; Verzoekt de regering om in overleg met de lokale autoriteiten te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de kosten die verbonden zijn aan het saneren van de veroorzaakte milieuschade te verhalen op de opeenvolgende eigenaren van de Isla-raffinaderij en daartoe indien mogelijk over te gaan	Kamerdebat 02-12-2009 Plenaire behandeling hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) begroting 2010	De minister blijft de regering van Curaçao wijzen op haar verantwoordelijkheid om de milieunormen te handhaven voor de Isla raffinaderij en de veroorzaakte milieuschade te saneren. De minister heeft conform de motie Quik-Schuijt (SP) op basis van artikel 36 Statuut hulp en bijstand aangeboden aan de regering van Curaçao. De motie Van Gent is hiermee afgedaan, waarover de Tweede Kamer voor het herfstreces zal worden geïnformeerd.
(Gewijzigde) motie Segers en Heijnen; Verzoekt de regering, in overleg met Bonaire, Sint-Eustatius, Saba en de Rijksvertegenwoordiger concrete doelstellingen en maatregelen te formuleren om de overvloed aan wet- en regelgeving beter te kunnen verwerken, ambtelijke druk te verminderen en inefficiëntie tegen te gaan en de Kamer hierover voor mei 2013 te informeren	Kamerdebat 19-12-2012 Begroting BZK rest	Het onderzoek «Mogelijkheden voor deregulering en taakverlichting Caribisch Nederland» van het onderzoeksbureau Ideeversa is op 4 juli 2013 aan de Kamer verzonden. Zoals reeds eerder aan de Tweede Kamer gemeld, komt het kabinet met een reactie op dit rapport in het najaar van 2013

A.2. Uitgevoerde moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Motie Bosman c.s.; Verzoekt de regering in overleg met de verschillende landen te onderzoeken hoe de belemmeringen voor personen en goederen binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk kunnen worden opgeheven, waarbij de volgende onderwerpen in ieder geval aan de orde moeten komen: – het voorkomen van dubbele invoerheffingen bij de doorvoer van goederen; – de voor- en nadelen van een douane-unie die mogelijk op termijn in werking zou kunnen treden; – harmonisatie van de luchthavenbelasting voor vluchten tussen de eilanden die deel uitmaken van het Caribisch deel van het Koninkrijk; – versnelde afhandeling op de diverse luchthavens voor paspoorthouders met een paspoort van het Koninkrijk der Nederlanden; – de mogelijkheid voor ingezetenen van de eilanden die tot het Caribisch deel van het Koninkrijk behoren om met een identiteitskaart te reizen tussen deze eilanden en/of een versnelde afhandeling van deze ingezetenen op de diverse luchthavens, dan wel een mogelijkheid van «pre-clearance»; – onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een ferryverbinding voor vervoer van personen en goederen tussen Aruba, Curaçao en Bonaire, waarbij ook de aanvoer van toeristen en goederen vanuit de buurlanden uit Zuid-Amerika in overweging wordt genomen	Kamerdebat 29-02-2012 VAO BES-aangelegenheden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 28 juni 2012 per brief geïnformeerd (TK 2011–2012, 33 000-IV, nr. 77)

Bijlagen

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Motie Bosman c.s.; Verzoekt de regering ervoor te zorgen dat het Cft alle inzicht krijgt in de financiën van de overheids-nv's van Curaçao en Sint-Maarten	Kamerdebat 25-10-2012 Behandeling van de begroting Koninkrijksrelaties (33 400-IV) rest	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 568, nr. 123)
Motie Van Gent en Van Bochove; Verzoekt de regering, in goed overleg met de Openbare Lichamen Bonaire, Sint-Eustatius, Saba en de Landen van het Koninkrijk Curaçao, Sint-Maarten en Aruba te bevorderen dat er gewerkt wordt aan de goede verhoudingen, saamhorigheid en het delen van expertise	Kamerdebat 05-07-2012 VAO BES-eilanden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 400-IV, nr. 24)

B.1 In behandeling zijnde toezeggingen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt de Tweede Kamer een reactie toe op de sociale achterstanden in het kader van het bezoek van stas SZW aan de eilanden	Kamerdebat 20-03-2013 BES-aangelegenheden	De minister zal de Tweede Kamer voor het herfstreces over deze toezegging informeren, mits de staatssecretaris van SZW voor die tijd op reis naar Caribisch Nederland is geweest.
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de werkzaamheden van de werkgroep geschillenbeslechting die aan de orde zullen komen in de Koninkrijksconferentie in de tweede week van juni 2013 te Aruba. Dit ivm het gevolg geven aan de uitvoering van de in 2010 aangenomen motie Yrausquin/Herdé (Kamerstuk 32 213 (R1903), nr. 14)	Brief van 11 april 2013 «Reactie op de afsprakenlijst van het Interparlementair Koninkrijksoverleg»	De Koninkrijksconferentie in juni 2013 heeft geen doorgang gevonden, maar vindt waarschijnlijk plaats in maart 2014. De Tweede Kamer zal na deze Koninkrijksconferentie worden geïnformeerd over de toezegging.
De minister zegt toe de Tweede Kamer na de RMR van 15 maart a.s. nader te informeren over Isla, Jan Kok en koraal Oostpunt. Ook het punt vereffening wordt meegenomen	Kamerdebat 12-02-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer is per commissiebrief van 4 juni 2013 over de «stand van zaken m.b.t. de verontreiniging door de raffinaderij op Curaçao», met BZK-kenmerk 2013–0000325430, over de Isla geïnformeerd. De Tweede Kamer zal over de andere onderwerpen, Jan Kok, koraal Oostpunt en de vereffening, voor het herfstreces geïnformeerd.
De minister zegt toe er zorg voor te dragen dat de waarborgfunctie te zijner tijd in de RMR wordt besproken en de Kamer hierover schriftelijk te informeren	Kamerdebat 16-04-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer zal voor het herfstreces over deze toezegging worden geïnformeerd.
De minister zegt toe het tijdpad en de procedure gezamenlijke evaluatie nog dit kalenderjaar naar de Tweede Kamer te zenden (bezien of CBCS moet worden meegenomen)	Kamerdebat 12-02-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	In het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer op 12 februari 2013 heeft de minister aangegeven de Tweede Kamer voor het einde van dit jaar te voorzien van een opzet en structuur van de evaluatie.
De minister zegt de Kamer een onderzoek toe mbt deregulering inclusief een inhoudelijke reactie en inclusief een reactie op nodeloze wetgeving waarmee de eilanden te maken hebben/krijgen. Kamerleden worden opgeroepen om voorbeelden van nodeloze wetgeving aan te leveren	Kamerdebat 20-03-2013 BES-aangelegenheden	Het onderzoek «Mogelijkheden voor deregulering en taakverlichting Caribisch Nederland» van het onderzoeksbureau Ideeversa is op 4 juli 2013 aan de Tweede Kamer verzonden. Zoals reeds eerder gemeld, komt het kabinet met een reactie op dit rapport in het najaar van 2013

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de ontwikkelingen nav de brief aan MP Wescot d.d. 8 februari jl.	Kamerdebat 12-02-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	In zijn brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2013, BZK-kenmerk 2013-0000151282, over de «Stand van zaken diverse onderwerpen Koninkrijksrelaties en Caribisch Nederland» informeert de minister de Tweede Kamer over de brief die hij aan de MP van Sint Maarten heeft verzonden. De onderwerpen die in de brief worden besproken worden in een aantal werkgroepen opgepakt. Zodra er voorstellen zijn gemaakt, zal de minister de Tweede Kamer bij een passende gelegenheid informeren.
De staatssecretaris zegt de Eerste Kamer toe, naar aanleiding van een vraag van het lid Laurier (GroenLinks), de voortgangsrapportages over de uitvoering van de plannen van aanpak inzake de AMvRB «Waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint-Maarten» tweemaal per jaar aan de Eerste Kamer te doen toekomen (T01222)	Plenair overleg d.d. 7 december 2010	Deze toezegging is staand beleid. Sinds het doen van de toezegging tot op heden heeft de Eerste Kamer alle Voortgangsrapportages, die door Sint Maarten en Curaçao zijn gemaakt, toegezonden gekregen. De aanbieding van de voortgangsrapportages komt voort uit de AMvRB die tot 10-10-2012 doorloopt. Onlangs is de duur van de AMvRB, die oorspronkelijk twee jaar was, nog eens met twee jaar verlengd, aangezien de plannen van aanpak niet binnen de gestelde termijn zijn uitgevoerd. De AMvRB loopt nu tot 10 oktober 2014. De Eerste Kamer is daarom verzocht de deadline aan te passen naar 1 januari 2015.
De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe bij de eerder toegezegde evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur, die zal plaatsvinden vijf jaar na inwerkingtreding (T01031), ook de mogelijkheden voor vereenvoudiging van de BES-wetgeving te betrekken (T01224)	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	In het Verzamel Algemeen Overleg Koninkrijksrelaties op 12 februari 2013 heeft de minister toegezegd de Tweede Kamer voor het einde van dit jaar te voorzien van een opzet en structuur van de evaluatie, waarna de Eerste Kamer zal worden geïnformeerd.
De minister zegt toe de Tweede Kamer te betrekken en te informeren bij evaluatie BES-wetgeving eind 2015	Kamerdebat 07-09-2010 Debat over het Koninklijk besluit tot inwerkingtreding van de Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen (31 954, nr. 30)	In het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer op 12 februari 2013 heeft de minister aangegeven de Tweede Kamer voor het einde van dit jaar te voorzien van een opzet en structuur van de evaluatie.

B.2 Uitgevoerde toezeggingen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe de brieven over de voorgestelde Grondwetswijziging van de eilandbesturen van Caribisch Nederland voor het zomerreces 2012 aan te bieden aan de Tweede Kamer	Uitgaande brief «Antwoorden Kamer-vragen over de aanhoudende ontevredenheid op de BES-eilanden» d.d. 27 juni 2012	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 juni 2012 per brief geïnformeerd (TK 2011-2012, 33 131, nr. 6)
De minister zegt toe dat de Rapportage FATF, indien mogelijk, ter inzage bij de griffie van de Tweede Kamer zal worden gelegd	Kamerdebat 26-10-2011 Begroting Koninkrijksrelaties (33 000 IV) rest	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012-2013, 2012D43338)

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe om samen met de staatssecretaris van Financiën (in de RMR) de problemen die de Belastingdienst ondervindt met financiële instellingen op Curaçao aan te kaarten	Kamerdebat 24-10-2012 Behandeling van de begroting Koninkrijksrelaties (33 400-IV) – 1e termijn	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 30 januari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 400-IV, nr. 21)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren zodra de rapportage van het Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) over Curaçao openbaar is	Kamerdebat 24-10-2012 Behandeling van de begroting Koninkrijksrelaties (33 400-IV) – 1e termijn	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 2012D43338)
De minister zegt toe de beleidsreactie op de CFT-brief van 8 februari jl. binnen een maand na het Verzamel AO naar de Tweede Kamer te sturen	Kamerdebat 12-02-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 400-IV, nr. 24)

5.3 Overzicht Evaluatie- en overig onderzoek

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Art.	Start	Afronding	Vindplaats
1. Onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid Beleidsdoorlichtingen	Waarborgfunctie	1	2010	2012	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/03/01/de-waarborgfunctie.html
	Bevorderen autonomie Koninkrijks-partners	2	2016	2016	
	Waarborgfunctie	1	2017	2017	
2. Overig onderzoek	Mid-term Evaluatie OJSP	2	2010	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/03/18/onderzoeksrapportage-midterm-evaluatie-ojsp-2008--2012-curacao-en-sint-maarten.html
	Mid-term Evaluatie SEI	2	2010	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/10/13/eindrapport-sei-curacao.html
	Mid-term Evaluatie IVB Curaçao	2	2010	2011	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145306.pdf
	Mid-term Evaluatie IVB St. Maarten	2	2011	2011	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145305.pdf
	Evaluatie flexpool Koninklijke Marechaussee voor ondersteuning politie Curaçao en Sint Maarten	1	2012	2013	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/06/17/rapport-evaluatie-flexibele-pool-koninklijke-marechaussee.htm
	Evaluatie Samenwerkingsbeleid AMFO	2	2014		
	Plan Veiligheid Nederlandse Antillen (PVNA)	2	2014		
	Evaluatie Rijkswet financieel toezicht	1	2015	2016	
	Evaluatie samenwerkingsbeleid SONA	2	2015		
	Evaluatie staatkundige positie Caribisch Nederland	2	2015	2016	
	Evaluatie Samenwerkingsbeleid FDA	2	2016		

5.4 Subsidies

In deze bijlage wordt de subsidiedefinitie van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gebruikt. Volgens artikel 4.21 van de Awb wordt onder een subsidie verstaan: «De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.» Volgens deze definitie worden niet als subsidies aangemerkt: de afspraken op financiële middelen die worden verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld, en: de bekostiging van het onderzoek.

Art. Naam subsidie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Aantal verleningen 2012	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie	Einddatum	Toelichting indien geen einddatum
2.2 International Union for the Conservation of Nature (IUCN)	1.100	969	954	938	-	-	-	1		2016	2015	
	1.100	969	954	938	-	-	-	1				

5.5 Lijst van afkortingen

AMFO	Antilliaanse Medefinancierings Organisatie
AMvRB	Algemene Maatregel van Rijksbestuur
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BOFv	Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBCS	Centrale Bank voor Curaçao en Sint Maarten
Cft	College financieel toezicht
CN	Caribisch Nederland
FATF	Financial Action Taskforce
FDA	Fondo Desaroyo Aruba
FinBES	Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba
IUCN	International Union for Conservation of Nature
IVB	Institutionele Versterking Bestuur
KMar	Koninklijke Marechaussee
OJSP	Onderwijs en Jongeren Samenwerkingsprogramma
RMR	Rijksministerraad
RST	Recherche Samenwerkingsteam
SEI	Sociaal Economisch Initiatief
SONA	Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen
TK	Tweede Kamer
VAO	Voortgezet algemeen overleg
WolBES	Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan